

Izaja vsak dan razen sobot, nedelj
in praznikov.
Issued daily except Saturdays,
Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravniški prostori:
2857 South Lawndale Ave.

Office of Publication:
2857 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXV.

Cena lista je \$8.00

Entered as second-class matter January 18, 1933, at the post-office
at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO, ILL., PETEK, 12. MARCA (MARCH 12), 1943

Subscription \$8.00 Yearly

ŠTEV.—NUMBER 50

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

Zavezniške bombe porušile 2000 tovarov v Nemčiji

Ruske armade zožile jeklen obroč okrog nacijske oborožene sile na centralni fronti med Vjazmo in Harkovom. Sovjetske čete prebile nemško bojno črto na severu in zasedle več naselbin. — Enote britske osme armade napadajo pozicije Rommelove sile v Tuniziji. London poroča o uspešnem bombnem napadu na Kruppove tovarne v Essenu. — Japonske ladje in parniki bombardirani

London, 11. marca. — Archibald Sinclair, minister angleške letalske sile, je danes izjavil v zborovnici, da so bombe, ki dežujejo iz angleških in ameriških letal, do danes porušile več kot 2000 tovarov v Nemčiji in uničile streho več kot enemu milijonu Nemcev.

London, 11. marca. — Francoski gerilci so danes razdeljali tri nemške vojaške vlakne in 250 Nemcev je bilo ubitih. V zadnjih šestih dneh so uporni Francozi ubili čez 600 nemških vojakov.

London, 11. marca. — Ruske armade na centralni fronti so zožile obroč okrog nacijske oborožene sile med Vjazmo in Harkovom in zadale težke udarce sovražniku, pravi komunikacijsko poveljstvo. Protiofenziva 25 nemških divizij, ki so bile zagnane na to fronto, je bila ustavljena.

Komunike pravi, da so Rusi odbili vse nemške napade na svoje pozicije in vrgli sovražnika nazaj z velikimi izgubami. Sovjetske čete so okupirale Novodugino, strateško mesto, 28 milj severno od Vjazme, in Bely, železniški center. Prvi ruski vojaški oddelki so dospeli do točke, ki je oddaljena samo dvanajst milj od Vjazme.

Poročilo iz Moskve pravi, da so Rusi prebili nemško bojno črto pod jezerom Ilmenom na severozapadni fronti. V prediranjih proti Stariji Rusi so zasedli več naselbin. V bitki v enem sektorju te fronte so Rusi uničili 55 nemških tankov in ubili čez tisoč sovražnikov.

Nemško poveljstvo je zagnalo armado 250.000 vojakov v boj proti Rusom na ukrajinski fronti. Rusos priznala, da so Nemci v protiofenzivi, ki se je pričela v zadnjih dneh februarja, prodrli sto milj daleč in reokupirali osem mest na južni in južno-vzhodni strani Harkova, ukrajinskega jeklarskega središča in vojaške trdnjave.

Ruske armade so dosegle nadaljnje uspehe v operacijah v zapadnem delu Kavkaza. Komunikacije pravi, da so zasedle nadaljnje naselbine v prodiranju proti Novorosijsku, mornarični bazi ob Črnem morju, ki je v nemških rokah.

Zavezniški stan, Afrika. 11. marca. — Angleške in ameriške čete napadajo oasišne pozicije na črni ki se vleče od Maretha do hriba v severni Tuniziji. To črto drži Rommelova sila, ki je dobila težke udarce v bitkah z zavezniškimi. Izgleda, da se Rommel pripravlja za nadaljnje sunke.

Enote britske osme armade, katero poveljuje general Bernard Montgomery, so izvršile naskoke na Rommelove pozicije na severnem koncu maretse črte in razbile osem oasišnih tankov. Francozi čete, ki so zadnji ponedeljek zasedle Tozeur, so izvršile uspešne napade na Metlaoui, oasišno vojaško bazo.

V bližini Kaira, Egipt, omenja nove bombe napade na Palestino. Sedaj, in druga italijanska armada. Ameriški in britski letalci so stigli več sto bomb na ta

Pozor čikaški in okoliški Slovenci!

Važen sestanek
v ponedeljek zvečer

Na pobudo iz zakladniškega urada federalne vlade je sklican važen sestanek čikaških in okoliških Slovencev, ki se bo vršil prihodnji ponedeljek ali 15. marca v Tomažinih dvorani na 1902 W. Cermak Rd., Chicago, Ill., početak ob osmi uri zvečer. Gre za bolj uspešno razpečevanje vojnih bonrov, kar smatra vlada za neobhodno potrebo, da bo moč naše vojske zadostno opremiti za to strašno vojno in da bo tem prej izvojevana popolna zmaga demokratičnih sil. Zato je potreben nadaljnji pritisk na ameriško ljudstvo, da še bolj marljivo vlaga svoje prihranke v te bonde, ki so najbolj varno vlaganje na svetu ter zaeno dobičkonosni in zato je v teku organiziranje kampanje po distriktih in narodnostnih skupin in tako dalje.

V ta namen so se vladini zastopniki obrnili tudi do tukajšnjih Slovencev in urgirajo organiziranje posebne slovenske kampanje ali pogona za nakupovanje vojnih bonrov med našimi ljudmi, kakor se je že organizirala večina drugih narodnostnih in posebnih skupin. Vabijo se torej na ta sestanek vsi naši rojaki, zlasti pa se pričakuje uradniki in voditelji slovenskih društev, federacij in klubov ter sploh zastopniki vseh naših organizacij in ustanov. Potrebno je, da se sestanemo in posvetujemo ter dogovorimo, kaj bomo storili in kako ukrenili, da bo čim več uspeha. Potrebno je, da se za stvar zanimajo vsi in tako pokažemo, da smo res lojalni državljani in da Slovenci tudi v tem nismo zadnji. Potrebno je sodelovanje vseh, zato pridite na ta preliminarni sestanek vsi, ki le morete!

Začasni pripravljalni odbor.

Čungking, Kitajska. 11. marca. — Kitajci so okupirali nadaljnja tri mesta v provinci Junnan po ostrih bitkah z Japonci, se glasi vest iz glavnega stana generala Kaišeka. Japonci so se morali umakniti pod udarci kitajske sile proti Tengjuehu, mestu v bližini kitajsko-burmške meje.

New Delhi, Indija. 11. marca. — Ameriški letalci so metali bombe na japonske pozicije v severni Burmi in na Prome, pristanišče mesto ob reki Irrawady, 160 milj severno od Rangoon, glavnega burmskega mesta. Bombe so razbile več vojaških naprav. Vsa letala so se srečno vrnila v svojo bazo po izvršenem napadu.

Washington, D. C. 11. marca. — Ustanovitev poveljstva ameriške letalske sile na Kitajskem je bila uradno naznanjena. Upi, ki so jih dolgo gojili Kitajci, so bili izpolnjeni. Vojaški krogi trdijo, da ustanovitev poveljstva je uvod v novo fezo vojne proti Japoncem.

Ameriška letalska sila na Kitajskem se bo povečala, kar je znamenje, da so v teku priprave za bombne napade na Tokio in druga japonska mesta s kitajskih baz. Doslej se je le del desetega ameriškega letalskega zbora, čigar glavni stan je v Indiji, udeleževal napadov na japonske vojaške pozicije na Kitajskem.

Za poveljnika povečane ameriške letalske sile na Kitajskem je bil imenovan general Claire L. Chennault. On je bil doslej član štaba generala Claytona L. Bissella, poveljnika ameriške letalske sile v Indiji. General Stillwell je še poveljnik ameriške oborožene sile na Kitajskem, v Indiji in Burmi.

Ustanovitev separatnega ameriškega letalskega poveljstva na Kitajskem je konkreten rezultat obiska žene generala Kaišeka, vrhovnega poveljnika kitajskih armad, Washingtona.

Na pobudo iz zakladniškega urada federalne vlade je sklican važen sestanek čikaških in okoliških Slovencev, ki se bo vršil prihodnji ponedeljek ali 15. marca v Tomažinih dvorani na 1902 W. Cermak Rd., Chicago, Ill., početak ob osmi uri zvečer. Gre za bolj uspešno razpečevanje vojnih bonrov, kar smatra vlada za neobhodno potrebo, da bo moč naše vojske zadostno opremiti za to strašno vojno in da bo tem prej izvojevana popolna zmaga demokratičnih sil. Zato je potreben nadaljnji pritisk na ameriško ljudstvo, da še bolj marljivo vlaga svoje prihranke v te bonde, ki so najbolj varno vlaganje na svetu ter zaeno dobičkonosni in zato je v teku organiziranje kampanje po distriktih in narodnostnih skupin in tako dalje.

NAČRT SOCIALNE ZAŠČITE PRED KONGRESOM

Garancija dela, prehrane in zdravniške oskrbe

ROOSEVELT POJASNIL CILJE

Washington, D. C. 11. marca. — Predsednik Roosevelt je poslal kongresu revolucionarni načrt, da se odvrne bojazen pred pomanjkanjem preko vladnega vpliva nad ameriško povojno ekonomijo in raztegne sistem socialne zaščite. Načrt je sestavil National Resources Planning Board, ki je naglasil, da mora biti podlaga vladni politiki, katere cilj naj bo ne samo vzdrževanje visokega življenjskega standarda, temveč tudi produkcije in porabe.

Načrt določa garancijo zaposlitve vsem, ki so sposobni za delo, kar velja za vojske, ko se vrnejo v civilno življenje, in vse, ki so zdaj upošleni v vojnih industrijah. Garancije zaščite, vzgoje, prehrane, zdravja in udobnih stanovanjskih razmer.

Program silici angleškemu načrtu socialne zaščite, ki ga je sestavil lord Beveridge. Med drugim predvideva vladno-privatno tovarništvo v različnih povojnih industrijah, predvsem v ladjegradniški, letalski in kovinarski ter konsolidaciji železnice. Delavci morajo biti deležni koristi od demokracije in obdržati pravice kolektivnega pogajanja. Za delo, ki ga opravljajo, morajo prejemati zadostno plačo, prevzeti odgovornost v organiziranju in imeti besedo v upravi in vodstvu industrij.

Pravica do zaščite v sistemu svobodnih podvzetij, svoboda pred prisilnim delom in enakopravnost pred sodišči mora biti zagotovljena. Načrt določa zaščito vsaki osebi od zibel do groba, raztegnitev in izboljšanje starostnega, pokojninskega in brezposelnostnega zavarovanja na one, ki jih sedanj sistem socialne zaščite ne krije. Farmarji morajo prejemati zadostne cene za svoje pridelke, da se zvišajo njihov življenjski standard, in uživati večjo zaščito.

Roosevelt je v svoji poslanici kongresu dejal:

"Vsi se lahko strinjamo z namenom in cilji načrta, ki predvideva večjo zaščito za vse v povojni dobi. Amerika se ne sme vrniti v dobo negotovosti, temveč korakati naprej v boljše življenje. Naša ekonomija mora skrbeti, da bodo vsi, ki so sposobni za delo in hočejo delati, upošleni. Program mora postati bistveni del vladne politike sedaj in v povojni dobi. Za one, katerih delo bi bilo pretrgano iz različnih vzrokov, bomo morali skrbeti, da bodo prejemali zadostne dohodke."

Načrt odbora, ki je bil predložen kongresu, vključuje sugestije glede prehoda iz vojne v povojno ekonomijo. Ta prehod naj se izvrši s kooperacijo vlade in privatnih podvzetij, državnih, okrajnih in mestnih vlad. Odbor ni priporočil socializacije zdravilstva, izrekel pa se je za kooperacijo med vlado, zdravniki in bolnišnicami, da bodo vsi ljudje deležni zadostne zdravstvene oskrbe. Odbor je priporočil raztegnitev in izboljšanje sistema zdravstvene oskrbe z ustanavljanjem klinik za delavce, matere in otroke. Dalje je priporočil, da mladina dobi vse prilike do šolske izobrazbe, katero naj bi financirala vlada, da se dosežejo cilji programa.

Atentat na Lavalovega pomočnika

Francoški gerilci
zajeli nemško
vojaško posadko

London, 11. marca. — Radijako poročilo iz Pariza pravi, da so skušali francoski rodoljubi umoriti Marcela Deata, Lavalovega pomočnika in zaveznika nacijev, v nekem kraju v bližini Pariza. Atentat se je ponesrečil. Napadalcu so oddali več krogel na Deata, a ga ni nobena zadela. Eden član Deatove grupe je bil ranjen.

To je bil že tretji atentat na Deata. Prvi je bil izvršen 27. avgusta l. 1941 v Versaillesu, drugi pa v Toursu 26. marca preteklega leta. V prvem atentatu je bil Deat težko ranjen.

Deat je urednik lista L'Oeuvre, bivšega glasila radikalne socialistične stranke, in načelnik ljudskega narodnega gibanja, ki agitira za poglobitev kooperacije med Francijo in Nemčijo.

Drugo poročilo pravi, da se bitke med francoskimi gerilci in nemškimi vojniki nadaljujejo. Glavni stan borbenih Francozov je bil informiran, da so gerilci ubili čez petsto nemških vojakov, odkar francoska policija in gestapovci love francoske delavce z namenom, da jih pošljejo v nemške tovarne. Vest iz glavnega stana gerilcev, ki se nahaja nekje v severni Franciji, pravi, da so gerilci zajeli nemško vojaško posadko v bližini Lyonsa in ubili ter ranili več vojakov.

Ameriški poslanik obiskal Molotova

Kongresnik zahteva
odpoklic Standleyja

Moskva, 11. marca. — Admiral William Standley, ameriški poslanik v Moskvi, ki je s svojo izjavo pred častniki, da rusko ljudsko ni informirano o pomoči, ki jo dobiva iz Amerike, izrazil vihar protestov, je večer obiskal sovjetskega zunanjega komisarja V. M. Molotova. Ali je na sestanku skušal pojasniti zadevo, ni znano.

Standley trdi, da niso v Rusiji in ne v Ameriki pravilno tolmačili njegove izjave. Nespornost izjave iz dejstva, da ruska poročila o ameriški pomoči so bila objavljena v Londonu in drugih mestih in niso bila uradna. Rusko ljudstvo vsled tega ni dobilo jasne slike o obsegu ameriške pomoči sovetom.

Washington, D. C. 11. marca. — Kongresnik George H. Bender, republikanec iz Ohia, je v teku debate o podaljšanju veljavnosti posojilno-najemniškega zakona srdito udrihal po poslaniku Standleyju in zahteval od državnega departamenta, naj ga takoj odpokliče. Med drugim je dejal, da incident, ki ga je povzročil Standley s svojo izjavo, je le eden v seriji zablod ameriških diplomatov. Bender je zahteval tudi odpoklic poslanika J. H. Hayesa iz Madrida in Roberta Murphyja, poslanika v francoski severni Afriki, ki sta demonstrirala svojo nesposobnost pri opravljanju poslaniških poslov.

Ustanovitev zavezniške sveta predlagana

London, 11. marca. — List Daily Mail je predlagal ustanovitev vrhovnega zavezniškega sveta, ki naj bi reševal spore med Poljsko in Rusijo ter drugimi zavezniškimi državami. Ta svet naj bi ustvaril tudi pogoje za popolno povojno enotnost med Združenimi narodi. Drugi londonski listi, med temi Times, so podprli predlog Daily Maila.

Domače vesti

Sedemnajst Slovencev in Hrvatov
zadušenih v rovu
v Montani

Red Lodge, Mont. — Med 74 rudarji, ki so bili ubiti oziroma zadušeni od plina pri eksploziji v premogovniku v Bearcreeku dne 27. februarja, je bilo 17 Slovencev in Hrvatov in med temi je bilo pet članov SNPJ. Slovenske žrtve so sledeče: John Kropivšek, Fred Razboršek, Frank Starčević (člani društva 81 SNPJ), Ignac Marinčič in John Medden (člani društva 112 SNPJ); dalje Joe Maja, Louis Kuhar, Viljem Slaby, Frank Pajnič in John Hodnik. Hrvatske žrtve: Frank Mavrič, Jack Mavrič, John Sudar, Martin Ratković, Vid Zaputit, Andro Jordan in Sam Borovčič.

Sestanek slovenskih društvenih
odbornikov v Chicagu

Chicago. — Prihodnji ponedeljek, dne 15. marca, zvečer ob osmih se vrši pri Tomažinu važen sestanek odbornikov vseh slovenskih društev, klubov in federacij v Chicagu na povabilo predstavnikov federalnega zakladniškega departamenta. Potrebno je, da so vsi navzoči.

Druga izdaja knjižice "Zapojmo!"

Cleveland. — Prvo izdaje knjižice "Zapojmo!" z zbirko narodnih in drugih pesmi je razprodano in zdaj je izšlo drugo izdaje, ki je povečano za dvajset novih pesmi. Vseh pesmi v tej knjižici je zdaj 176. Knjižica stane s poštnino vred 40 centov in naroča se na naslovu: Zarja, 1135 E. 71st St., Cleveland, O.

Iz Michiganu

Calumet, Mich. — V bližnjem Ahmeeku je 5. marca umrla rojakinja Katarina Kure, stara 78 let in doma iz Bele Krajine, katera je prišla v Ameriko kot mlada dekle. Zapušča pet sinov in dve hčeri.

Iz Pennsylvanije

Johnstown, Pa. — Pred dnevi je tukaj umrla Agnes Cerjak, stara 71 let in doma iz Rake na Dolenskem. Zapušča sina in hčer.

Senatorji groze z opozicijo

Vojni tajnik Stimson
odgovoril kritikom

Washington, D. C. 11. marca. — Vihar v kongresu, ki so ga izzvala priporočila, da se ameriška oborožena sila poveča na 10.800.000 mož v tem letu, je dobil odmev v grožnji senatorjev iz poljedelskih držav, da bodo vodili opozicijo proti načrtom, ki doleajo dodatne apropracije za mobilizacijo armade v tako velikem obsegu. Senatorji so se izrekli proti vpoklicu nadaljnjih poljedelskih delavcev v armado in naglasili, da je že zdaj veliko pomanjkanje delavcev na farmah.

Argument bloka senatorjev iz poljedelskih držav je, da bi armada 10.800.000 mož absorbirala delavce, ki delajo na farmah in v vojnih industrijah, obenem pa izražajo dvom, da bi mogla Amerika oskrbovati tako veliko armado z orožjem, živili in drugimi potrebščinami.

Kontroverza se je poostрила, ko je posebni odbor, katerega je imenoval predsednik Roosevelt, sklical sejo, na kateri se bo vršila razprava o vprašanju učinkovite mobilizacije moških in žensk za dela v industrijah in na farmah. Člani tega odbora so Harry Hopkins, James F. Byrnes, admiral William Leahy, Bernard M. Baruch in Samuel I. Rosenmann.

Vojni tajnik Henry L. Stimson je odgovoril onim, ki kritizirajo načrt, da se ameriška oborožena sila poveča na 10.800.000 mož. Dejaj je, da se kritiki udajajo iluziji, da bo Amerika lahko zmagala v tej vojni brez velikih žrtev.

NEMČIJA JAČI SVOJO ARMADO NA NORVEŠKEM

Evakuacija civilnih prebivalcev odrejena

BOJAZEN PRED INVAZIJO

London, 11. marca. — Poročila iz Stockholma, Švedska, se glase, da Nemčija jači svojo armado na Norveškem iz bojazni pred rusko invazijo Norveške preko Finske. Švedska vlada je že namignila, da ne bo dovolila nemškim četam prehoda čez svoje ozemlje, če Norveška postane bojišče.

General Nikolaus von Falkenhofst, poveljnik nemške armade na Norveškem, je odredil gradnjo utrdb na ozemlju Vardø-Vadso-Kirkenes in pri Varangerfjordu, kjer se severna Norveška spaja s Finsko. Ruske čete lahko invadirajo Norveško preko Petčamakega polotoka. Poročila pravi, da se Nemci bolj boje ruske invazije Norveške nego zavezniške s strani Anglije.

Skoro vsi civilisti iz Varda, Vadsa, Kirkenesa in Harstada so bili poslani v druge kraje. V severnem delu Norveške je ostalo le okrog 500 delavcev, ki so upošleni pri gradnji utrdb. Švedska vlada ve, da se Nemci boje ruske invazije Norveške, kar pojasnjuje njeno svarilo, da bo branila svoje ozemlje, in ukas poveljnikom švedskih čet, naj bodo pripravljeni na vse, kar lahko pride.

Dopis londonskega lista Daily Mail v Curihu, Švica, citira izjavo, katero je podal Robert Ley, načelnik nacijske delavske fronte, pred voditelji nacijske stranke v Berlinu. "Opozoriti vas moram, da prihaja odločitev, ali ostanete gospodarji ali pa postanete sužnji," je rekel Ley. "Dokler smo zmagovali, smo lahko verjeli, da smo gospodarji. Zdaj, ko je vojna stopila v kritično fazo, so mnogi izgubili vero v zmago. Ti so s tem demonstrirali svojo strahopetnost. Ako hočemo zmagati, moramo voditi totalno vojno, napeti moramo vse sile, da Nemčija zmagava v tej vojni ne glede na žrtve. Ogromen val se razliva 'proti zapadu z vzhoda in vsi se moramo zavedati preteče nevarnosti.'"

Nov poveljnik nemške sile v Grčiji

Ankara, Turčija, 11. marca. — Tu pravijo, da je bil general Haarde imenovan za novega poveljnika nemške okupacijske sile v Grčiji, Traciji in v pokrajini ob Egejskem morju. On je nasledil generala Stuntza, ki se je ubil pri železniški nesreči v Bolgariji. Trdi se, da so sabotirali vrgli vojaški vlak, na katerem se je Stuntz nahajal, iz tira in da je bilo več nemških vojakov ubitih in ranjenih.

Pet Nemcev obsojenih v smrt

Bern, Švica, 11. marca. — Vest iz Berlina pravi, da je sodišče za zaščito države obsodilo pet Nemcev v smrt, med temi eno žensko. Vsi so bili obtoženi, da so plenili berlinske trgovine 1. marca, ko so angleški letalci bombardirali mesto. Vsi prizadeti so bili po obsodbi ustreljeni.

Anglija izgubila 19 bojnih ladij

London, 11. marca. — Admiralteta je naznanila, da je Anglija izgubila 19 bojnih ladij v operacijah na vseh morjih v prvih dveh mesecih tega leta. Med temi so bile tri križarke in osem rušilcev.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Zdravstveno dravstvo (sloven Chicago) in Kana 95.00 na leto, 50.00 za pol leta, 25.00 za četrt leta; za Chicago in Cileo 75.00 za leto, 37.50 za pol leta; za inosomstvo 50.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year, Chicago and Cileo \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo polijateljcu le v slučaju, če je priložil politično.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vsa. Kar ima stik s listom:

PROSVETA

2857-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

128

Datum v oklepaju na primer (March 31, 1943), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Pono-vite je pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Jugoslovanski vrtilnik v Londonu

Ze tedne in tedne čitamo poročila o reorganiziranju jugoslovanske vlade v Londonu, ampak to reorganiziranje se še vedno vleče kot morska kača. Vsako poročilo na koncu obeta, da bo kriza kmalu rešena in potem nova vlada objavi deklaracijo glede svoje bodoče politike.

Zadnje dni so spet poročali, da so "pogajanja" med različnimi skupinami v vladi skoro že končana, medtem pa je prišla vest, da sta bila pozvana v London poslanici Fotić iz Washingtona in hrvaški ban dr. Ivan Šubašić, ki imata poročati neke važne reči.

Hrvaški ban, ki se nahaja čez poldrugo leto v Ameriki, ni odgovoren jugoslovanski vladi, temveč le kralju in ta ga je formalno pozval v London. Kako je v resnici, si lahko mislimo: sedanjí kralj je le figura in igračka v rokah starih politikov. Dr. Šubašić je pa v svojih javnih nastopih v Ameriki dovolj demonstriral, da je odločen demokrat in federalist, ki zahteva, naj bo bodoča Jugoslavija federacija ali zveza avtonomnih držav, vključno Bolgarijo. Njegova navzočnost v Londonu je torej dobro znamenje.

Spor v jugoslovanski vladi v Londonu je v glavnem med Srbi. Kolikor je v tej vladi Hrvatov in Slovencev (skupaj menda trije), so vsi za demokratično federacijo—vsaj tako pravijo, kaj pa mislijo, je seveda drugo vprašanje. Med Srbi samimi v vladi sta pa dve stranki. Ena stranka, katero lahko nazivamo burbonsko—ker se ni ničesar naučila, starega pa ne more pozabiti—je za obnovo stare Jugoslavije, kakršna je bila pred vojno, to je centralistična. To je Ninčičeva stranka. Stari Ninčič ni več v vladi, ima pa še vedno močan vpliv na Srbe v Londonu in nobenega dvoma ni, da ima tudi mladega Petra v svojem žepu.

Druga srbska stranka, katero menda vodi Milan Grol, pristaš srbske demokratske stranke, je pa za federacijo, ki jo zahtevajo Hrvati in Slovenci. Ti dve stranki Srbov se torej že tedne in tedne pripravljata in natezata med seboj, katera bo kontrolirala novo vlado.

Na katero stran se nagiblje general Draža Mihajlovič, vojni minister in poveljnik četnikov v Srbiji, nam ni znano; najbrže mu je vseeno, ker Draža ni politik, temveč je vojak. Medtem pa prihajajo vesti, da ima Mihajlovič redne sestanke v svojih barih s predstavniki razkolnih guerilskih čet, med katerimi je tudi dr. Ribar, politični vodja arhohrvaških "partizanov" (ne slovenskih, kajti slovenski "partizani" so samostojno gibanje in kolikor nam je znano, niso imeli v Bihacu nobenega zastopnika). V Jugoslaviji so najmanj tri ali štiri samostojne guerilske organizacije, ki so včasih med seboj v konfliktu, včasih pa sodelujejo v boju z Nemci, Italijani, hrvaškimi fašisti (ustaši) in Nedičevimi Srbi. Kakor poročajo, se Mihajlovič že mesece trudi, da vse te organizacije in skupine združi v eno samo in močno odporno silo, katera naj stopi v akcijo tisti dan, ko zavezniki invadirajo Jugoslavijo.

To je najnovejša slika jugoslovanskih razmer v Londonu in starem kraju v glavnih potezih. Nič ni jasnega, nič definitivnega!

Enajst milijonov tujcev v Nemčiji

Članek Samuel Grafton je naslovljen na Nemce v Tretjem rajhu satirično "odprto pismo," v katerem jih opozarja na dejstvo, da Nemci odhajajo iz Nemčije v smrt na bojiščih, medtem pa nacijska Gestapo s silo vlačí v Nemčijo delavce tujih narodnosti iz vseh okupiranih dežel v Evropi.

Teh tujzemskih delavcev v Nemčiji je baje že enajst milijonov. Baš zdaj se vrši strahovita gonja na delavce v Franciji. Hitlerjev režim je odredil, da mora priti 400.000 Francozov v nemške industrije, v katerih je silno pomanjkanje delavcev, odkar je Hitler ukazal totalno mobilizacijo moštva za rusko fronto in za odboj pričakovane zavezniške invazije evropske celine.

Hlapčevski Laval je takoj izdal poziv za delovne prostovoljce, ampak njegov poziv je ostal glas vpijočega v puščavi—niheče na Francoskem noče iti prostovoljno za sužnja v Nemčijo. Valed tega se je Gestapo v Franciji lotila skrajnega sredstva—lova na delavce s silo. Gestapovski oddelki hodijo od mesta do mesta, od vasi do vasi in od hiše do hiše in kjer koli najdejo mladega moškega, ga kar ugrabijo in marš v Nemčijo. To je izzvalo silovit odpor na Francoskem. Žrtve, ki so namenjene za sužnje v Nemčijo, so se organizirale in prijele za skrivno orožje, ki je bilo pripravljeno za veliki dan splošnega upora, ko stopijo zavezniške armade na francoska tla. Danes teče kri v Franciji potokoma; francoski mladenci in moške, kolikor je še zdravih in sposobnih za boj, so raje mrtvi, kakor pa da bi šli robovat nemškim trinogom.

Grafton sarkastično vprašuje Nemce, kaj bo z njihovo "gospodsko raso," ko bodo vsi mladi Nemci pobiti na sedanjih in bodočih frontah Evrope, doma pa ostanejo le nemški stari, ženske in pa milijoni tujzemcev, ki jih Gestapo že mesece in mesece vlačí iz vseh okupiranih dežel v Nemčijo.

Ali ne kaže jasno, da je blazni Hitler s tem početjem obsedel nemški narod v masno smrt?—vprašuje Grafton. Največ, kar more danes Nemčija še spraviti pod orožje, je osem milijonov mladoletnih fantičev in ostarelih moških čez 60 let starosti. Naj se letos dvigne petero novih front v Evropi—v Franciji, Italiji, Danski, Norveški in na Balkanu—polet šest v Rusiji in sedma v Afriki še ni zaključena, koliko časa bo trajala nova Hitlerjeva armada, predno bo zmlela v prah pod točo bomb iz zraka in strahovitim navalom zavezniških tankov in topov? — — —

Glasovi iz nasebina

Zmote se maščujejo

Chicago, Ill.—V Tedenskih odlomkih od zadnjega tedna je urednik Prosvete udaril po "čikaškem dopisniku", kateri je v zadnjem dopisu baje hotel čitateljem dokazati, da demokracija ni zanič radi tega, ker je v Italiji in Nemčiji dopustila, da je diktatura splezala po njej na krnilo.

V dopisu ni nikjer zapisano, da demokracija ni zanič. Tudi zgodovinski fakti so precej drugačni od onih, katere nam je dal avtor Tedenskih odlomkov, s katerimi je napravil svojo odgovornost za diktatorje komunistom.

Zato je potrebno, da malo pregledamo zgodovino zadnje svetovne vojne, v kateri je delavstvo doprineslo največje žrtve. Delavstvo je ob zaključku vojne mislilo, da je prišel čas rešitve in je zahtevalo od voditeljev, da izvedejo revolucionarno geslo. V socialističnih strankah Italije, Nemčije in Rusije so obstojala krila—levo in desno.

Levo krilo je zastopalo revolucionarno, desno pa demokratično preureditev družabnega reda. V Rusiji je z energičnim nastopom zmagovalo levo krilo ter izvedlo revolucijo. V Italiji in Nemčiji pa desno, katero je upalo na demokracijo urediti preuredbo. In ta struja je veliko več odgovorna za diktatorje kot pa komunisti, kateri so prišli razdirati delavske vrste šele potem, ko je kapitalizem pričel gladiti pota diktatorjem.

Ze na strankinem zboru leta 1908 je v debati o taktiki stranke Roza Luxemburg rekla tole: "Ako imamo priliko, da vzamemo cel kos kruha, smo največji bedaki, ako ga trgamo v kosčkah." Desničarji so ji pa odgovorili, da revolucija zahteva prevelike žrtve in se bo vse dogajalo potom demokracije, z volilnim listkom.

Sedanja vojna pa do dokazala, v kako veliki zmoti so bili ti stari dobri ljudje, kateri so nas obvarovali pred revolucijo, svet pa pred strašnimi posledicami. Priprčan pa je vsakdo, ako bi se izvedla svetovna revolucija, bi njene grozote še od daleč ne dosegale sedanje vojne. Delavstvo Evrope drago plačuje za zmote svojih voditeljev.

Frank Alesh. 1.

Urednikova pripomba: V citiranih Tedenskih odlomkih ni nikjer zapisano, da vsa odgovornost za fašistično in nacistično diktaturo pade na komuniste, zapisano pa je in to trdim še danes, da velik del krivde nosijo komunisti. Zgodovinsko dejstvo je, kar potrjujejo vsi objektivni pisci zadnjih let, da so italijanski in nemški komunisti v velikem delu pripomogli do fašizma in nacizma s svojo teroristično taktiko. Kakšno demokracijo bi pa bila prinesla splošno boljševiška revolucija po vsej Evropi, nam je dokaz današnja Rusija.

Se ni ustrašila

Imperial, Pa.—Čitala sem v dnevniki Prosvete dopis sestre Ursule Klopčar iz Libraryja, ki želi, naj nadaljujem z dopisovanjem in naj se ne ustrašim kritike. Naj povem čitateljem Prosvete, da sem prejela tudi več pism od čitateljev, ki izražajo enake želje kot Ursula Klopčar.

Mogoče mislijo nekateri, da sem se ustrašila tistega dopisa, v katerem me je kritizirala sestra Annie Widmar iz Benlda, Ill. V svojem dopisu me je predstavila, da ne pišem resnico, ker sem opisala spomine iz mojih šolskih let. Ne vem, koliko ima ona od tistega kritičnega dopisa, kakor tudi ne, zakaj se je tako potegnala na tistega kaplana, o katerem vedo tudi drugi enako kot jaz. To ste lahko čitali v dopisu sestre Frances Cvetan iz Enon Valleyja, Pa. Ona je v tistem dopisu tudi povedala, od kje je Annie Widmar doma.

Sedaj vem, da je bilo njeno deklariro ime Ana Golob. V starem kraju je bila moja sosedka, dokler smo živeli v mlino, kamor je nosila žito tudi ona, kot je povedala v nekem svojem dopisu. Ni pa povedala svojega de-

kliškega imena in tako nisem vedela, kdo je. Tako se torej zdaj poznamo!... Jaz se nisem še nikoli gramovala podpisati svojega imena pod moje dopise in tudi ne, od kod sem doma.

Dne 28. marca bo ravno 20 let, od kar sem se poslovala od rojstne domovine. Ko sem prišla v Ameriko, mi tudi ni bilo z rožicami posuto. Bili so že tudi v Ameriki slabi časi, iz katerih smo se marsikaj naučili. Danes pa zopet ta strašna vojna. Veliko je žalosti in skrbi. Naši sinovi odhajajo k vojakom. Kdaj se bodo vrnil, nihče ne ve.

Moj sin Joe se sedaj nahaja v Los Angelesu, Cal. Dne 22. marca bo sedem mesecev, od kar se je poslovil od doma, toda ga še niso pustili domov. On bo 13. aprila star 21 let in je član društva 106 SNPJ. Nam je pisal, naj se v njegovem imenu zahvalimo društvu 106 za božično darilo in da zelo pogreša veselje v društvenih domovih, ki se jih je tako rad udeleževal. Želimo, da se naši člani srečno povrnejo, kakor tudi drugi.

Tukaj se dela s polno paro, kot tudi drugod. Vedno se pripravi kakšna nesreča. Dne 20. februarja smo spremili k večnemu počitku Antona Žagarja, ki ga je 16. februarja podsula plast premena v premogorovu v Hendersonvili. Pokojnega sem poznala 20 let. Bil je vesele narave, naročnik dnevnika Prosvete in član SNPJ mnogo let. Naj mu bo lahka ameriška gruda, njegovi sestri in rodbini pa naše sožalje! Anna Gorenc, 106.

Prispevki za SANS

Witt, Ill.—Društvo šteje 151 SNPJ in člani so darovali za Slovenski ameriški narodni svet te-le prispevke: Društvo 151 SNPJ \$5.00; po \$1: John Perme, Luka Podbregar, Frank Korbar, Marion Korbar, Štefan Rogelj, Kati Zadel, John Možgan, John Karič, po 75c: Martin Zadel, po 50c: Štefan Matkovič, John Korbar, Math Voloušek, John Skrbinec; po 25c: John Repoluški, neimenovani; skupaj \$16.25.

Ta denar je bil poslan br. Mirku G. Kuhlju za Slovenski ameriški narodni svet dne 4. marca. Nabrala sta ga društveni tajnik Jacob Bergant in John Perme, ki je društveni blaginjak.

Jacob Bergant.

Sharon v novi akciji

West Middlesex, Pa.—Dne 7. marca smo imeli zborovanje zastopniki tukajšnjih (sharonskih) društev v Slovenskem domu v Sharonu glede pomoči politični akciji za stari kraj. Društvo 31 SNPJ so zastopali Joe Pavline, Louis Godina in Joe Steklačič, društvo 282 SNPJ Joe Garm, Anton Valentinič in Frank Okorn, društvo 755 SNPJ Jack Zagar, društvo 174 ABZ Frank Rupnik in Joe Glavan, gospodinjki klub SND Frances Gorenc in Jera Novak, Slovenski dom Frank Štembal, Frank Cimperman in Frank Kramar.

Sejo je odprl začasni predsednik Joe Garm, ki nam je povedal, da je važno, da smo se zbrali na tem sestanku. Sicer že imamo postojanko pomožne akcije za stari kraj, toda je važno, da ustanovimo tudi postojanko za politično akcijo, to je SANS, ki potrebuje sredstva za svoje delo v Washingtonu in drugje za osvoboditev Slovenije. Naša dolžnost je, da za to storimo, kar je v naši moči, to je z nabiranjem denarja na kakršenkoli način. Pozval je zastopnike, da podajo svoja mnenja.

Mnenja, kako dobiti sredstva za pomoč SANSu, so bila različna. Bila je sugestija, da bi napravili prilično veselico, kar pa je kočljiva stvar v današnjih dneh, prav tako, da se pobirajo prostovoljni prispevki in prodaja vojni bond na številke. Sklenjeno je bilo, da se pobirajo prostovoljni prispevki. Če to ne bo dobro izpadlo, bomo pa drugače poskusili. Na vsak način hočemo doseči kvoto in izpolniti našo dolžnost.

Torej opozarjamo vse Slovence in sploh Slovane v okolici Sharonu, Farrellu in Whitlandu,

naj ne odložene naših nabiralcev brez nič, ko vas bodo obiskali in prosili za tako dobro stvar. Vsakdo naj malo globlje poseže v žep in z dobro voljo daruje za osvoboditev naših v stari domovini izpod nacistične pete. Naj se nikdo ne izgovarja, češ, bom sam poslal, ne morem dati, je draginja, pri "pedi" mi jemljejo za bond, prosijo za Rdeči križ, davek moram plačati itd. Toda ko človek vse to plača, naj se ne brani pomagati tudi svojemu narodu. Vsakdo, ki dela, naj da polovico svojega dnevnega zaslužka vsaj enkrat vsake tri mesece, pa bo napravil svojo dolžnost.

V stalni odbor postojanke SANSa so bili izvoljeni: Predsednik Joe Pavline; tajnik Frank Okorn, blaginjak Anton Valentinič, nadzorniki pa so: Joe Glavan, Frank Rupnik, Jera Novak in Jack Zagar.

Anton Valentinič, 262.

Is delo delavke palina

Kemmerer, Wyo.—Na vojaškem dopustu se nahaja pri svojih John Hunzi, član društva 287 SNPJ, ki je prišel tudi na očetov pogreb, kateri se je vršil 4. marca. Jako je žalosten, ker oče ni mogel videti svojega sina kot vojaka. John pravi, da je zadovoljen. V armadi je šest mesecev. Prej je tehtal 127 funtov, zdaj pa tehta 185 funtov. Hrano imajo torej dobro.

Drugi naš vojak je Mike Rocco, ki je hotel presenetiti svojega brata in sestre in je prišel domov ob tleh jutraj v nedeljo, ne da bi jih prej obvestil. Svidenje je bilo pristočno. Ker smo sosedje, je tudi nas obiskal. Pravi, da mu gre dobro in tudi jako dobro izgleda. Vojaki Strica Sama bodo že pokazali hitlerjevcem, muševcem in Japoncem. Mi jim moramo pa pomagati doma, da bodo imeli vsega dovolj za čim hitrejšo zmago.

Godrnjamo in se jezimo, radi tega, ker smo nekoliko prikrajšani na življenju in drugem. Pa se bomo že privadili vsemu. Pomnimo, da naši fantje v armadi morajo biti prvi, ker morajo žrtvovati kri in življenje za nas vse.

Jako težko se mi tudi vidi, ko čitam o denunciacijah napram Louisu Adamiču od nekaterih katoliških nevoščljivcev. Toda Louis Adamič je sam že več napravil za naš trpinčeni narod v starem kraju med Američani kot vseh "300.000 katoliških Slovencev". In upamo, da bo še, ker je mož na mestu. Torej nehaite z vašimi hinavskimi napadi na osebo, ki zasluži vsaj čas za delo, ki ga vrši za naš trpinčeni narod. Zdj gre edino za pomoč temu narodu. Kdor neče pomagati dobri stvari, pa prosimo: Roke proč, ker se boste opekli!

Vi tisti, ki delajo proti Adamiču, bodite iz nevoščljivosti ali radi političnega nesoglasja vrše zelo podlo delo, v škodo nam vsem tukaj in v pogubo našemu umirajočemu narodu v starem kraju. Pa tudi anonimni napadi na našega urednika Ivana Molka radi dveh struj v starem kraju so grdi in fantalinski. Nihče izmed nas ne ve, kaj se danes v resnici godi v starem kraju med Mihajlovičem in partizani. Počakajmo, da bo vojna končana in bomo izvedeli resnico.

Bratje in sestre, pustimo pričkanje in napade drug na drugega v teh resnih časih, ko je veliko več važnega dela za naše pomorne organizacije, naše publikacije, našo novo domovino, za čim hitrejšo zmago, za pomoč tvojemu in mojemu umirajočemu narodu in končno za miljo in tvojo lastno korist in ugled. Kdor se poslužuje nizkotnih in neopravičenih napadov ter anonimnih pism proti uredniku Molku ali proti Adamiču, ni vreden, da ga solnce obsije. Oba zaslužita od nas vse priznanje in zahvalo za delo, ki ga vršita za našo skupno korist že dolgo let. Toda resničen je pregovor, da dobrota je sirota.

Pri nas se ravno sedaj vrši kampanja za Rdeči križ, ki pomaga nesrečnim narodom po vsem svetu. Bratje in sestre, darujmo vsak po svoji moči tej dobri ustanovi.

Čital sem, da je bil brat Edward Tomič iz Walsenburga, Colo., težko pobit. Želim mu čim hitrejšega okrevanja.

Tudi velika razstrelba, ki se je pripetila v Bear Creeku,

Slovenska Narodna Podporna Jednota

2857-59 So. Lawndale Ave.

Chicago, Illinois

GLAVNI ODBOR

Izvršni odbor

VINCENT CAINKAR, gl. predsednik	2857 So. Lawndale Ave., Chicago
F. A. VIDER, gl. tajnik	2857 So. Lawndale Ave., Chicago
WILLIAM KUR, pomoč. taj.	2857 So. Lawndale Ave., Chicago
MIRKO G. KUNEL, gl. blaginjak	2857 So. Lawndale Ave., Chicago
LAWRENCE BRADISHEK, tajnik bol. odd.	2857 So. Lawndale Ave., Chicago
MECHAL VERNONIK, direkt. mlad. oddel.	2857 So. Lawndale Ave., Chicago
PHILIP GODINA, upravitelj glasil.	2857 So. Lawndale Ave., Chicago
JOHN MOLIER, urednik glasil.	2857 So. Lawndale Ave., Chicago

Predsedništvo

MICHAEL R. KUMER, prvi podpredsednik	Box 64, Universal
CAMILUS EARNICK, drugi podpredsednik	2857 W. 60th St., Cleveland, O.

Statistični podpredsedniki

JOE CULKAR, prva okrožje	417 Woodland Ave., Johnston
SAMUEL HAELECK, druga okrožje	R. D. No. 1, Oskoda
RAYMOND TRAVNIK, tretja okrožje	7025 Middlepointe, Dearborn
JOHN SPILLER, četrta okrožje	2979 Randall St., St. Louis
IRVING AMERZICH, peta okrožje	418 Pierce St., Eveleth
EDWARD TOMICH, šesta okrožje	283 W. 7th St., Walsenburg, C.

Okrajšani odbor

MATH PETROVICH, predsednik	283 E. 151st St., Cleveland, O.
VINCENT CAINKAR	2857 So. Lawndale Ave., Chicago
F. A. VIDER	2857 So. Lawndale Ave., Chicago
J. A. KUR	2857 So. Lawndale Ave., Chicago
JACOB ZUPAN	1000 So. Lombard Ave., Berwyn
RONALD J. LUTWICH	1007 So. Tremont Ave., Chicago
DONALD LIECH	700 E. 26th St., Cleveland

Posolni odbor

ANTON ŠUBAŠIČ, predsednik	Des. 27, Arm. Kan.
FRANK VRAHARICH	213 Tesser St., Lubeca
FRANK BABIČ	10514 Mushko Ave., Cleveland, O.
ANDREW VIDICH	700 Forest Ave., Johnston
JOSEPHINE MOČNIK	713 E. 160th Street, Cleveland, O.

Nadzorni odbor

FRANK ZATE, predsednik	2851 So. Lawndale Ave., Chicago
MILAN MEDVEŠEK	15803 Ardena Ave., Cleveland, O.
ANDREW GRUM	17123 Shoden, Detroit, Mich.
JOHN OLIP	231 So. Prospect Ave., Clarendon Hill
FRED MALGOL	20 Westlock Ave., Port

Glavni uredniki

DR. JOHN J. ZAVERNIK	2219 So. Ridgway, Chicago
----------------------	---------------------------

Mont, v premogorovu Smith in je zahtevala 72 življenj, je nastala radi same zanemajenosti varnostnih naprav. Premogovnik baronom je življenje premogarjev deveta briga. Samo premog in zopet premog na dan, za varnostne naprave pa ni časa. Tako je povsod po vseh premogovnikih. Vsem slovenskim družinam, ki so izgubile svoje v tej razstrelbi, moje globoko sožalje. Anton Tratinik, 267.

Možnatiške vesti

Moon Run, Pa.—Iz naše nasebine se le rekdo kdo oglasi. Dobrega človeka nima zdaj kaj poročati. Povsod, kamor greš, slišiš samo o vojni, ako čitaš liste, pa zopet čitaš o samih grozotah, ki jih morajo prenašati ljudje v naših rodnih krajih. Ako mi mislimo, da v tej deželi trpimo pomanjkanje, če so nam pritrjali malo sladkorja, kave in drugih potrebščin, kaj pa ubogo ljudstvo onkraj morja, kjer nima niti strehe ali obleke, kaj še živeža? Mislim, da je boljše biti mrtev kakor pa pohabljen za vse življenje. In teh bo zopet na tisoče in tisoče kakor jih je bilo po zadnji vojni. Srečen je tisti, kateri je ni okusil. Ali ti so bili bolj redki.

V naši nasebini smo v enem tednu izgubili kar dva člana. Enega, Joeva Matjaža, v najlepši dobi, star komaj 28 let. Zapustil je še mlado ženo in pet tednov starega sinčka, ki ga bosta zelo pogrešala. Poleg teh za pušča tudi starše, Joeva in Frances Matjažič, tri brate in tri sestre. Družini Matjažič izrekam v imenu moje družine globoko sožalje!

Drugi pa je bil Joe Troha, ki je umrl 21. februarja. Tukaj za pušča dva sinova, Joeva in Rudolpha, oba pri vojakih, hči Frances Ulago, dva vnuka in eno vnukinjo, kakor tudi brata Franka, v starem kraju pa dva brata. Doma je bil iz Podlippe, podomače Mežnarjev. Dalje za pušča tukaj tri bratrance, Johna, Franka in Matevža Skvarcha.

Pokojnik je bil slabega zdravlja, odkar mu je žena umrla pred petimi leti. Sinovi in hči se zahvaljujejo vsem, ki so pomagali na kakršni koli način, darovali cvetlice in se udeležili pogreba. Pokojnik je spadal k trem društvom: k društvu SNPJ, k Samostojnemu društvu in k društvu ABZ. Ohranimo ga v blagem spominu.

Tudi imamo bolnike na bolnišnici listi. To sta Jakob Mohave, ki se je ravno vrnil iz bolnišnice, kjer je bil operiran na očesu, in Frank Aubel. Oba sta člana SNPJ. Želimo, da oba hitro okrevata ter se vrmeta zdrava in vesela med nas.

Frank Skvarcha.

Obiski in drugo

Elizabeth N. J.—Zadnji mesec je našo mesto obiskala družina Sullivan iz Iowe, oče in mati, ki sta izgubila vseh svojih pet sinov, ki so služili v mornarici. Vsi so služili na eni bojni ladji in se z njo vred potopili na Pacifiku. Najstarejši je bil star 29 let, najmlajši pa 20 let.

Po izgubi svojih ljubljenih nov zdaj potujeta po deželi službi vlade, govorita z delavci v tovarnah in jim priporočajo delajo z veseljem za sovražnika. V tovarni Phillips sta si ogledala produkte bakra. V tej fabriki je delala sin neke poljske družine, se je potopil s Sullivanov fanti vred. Zato sta obiskala di to družino.

Sin te družine je bil poln v armado zadnje poletje. Bil dober žigometni igralec in je poslan v Detroit namesto na g. sina Josepha, ki je bil predsednik soft ball teame. Oba bifa znana kot dobra igrači. Sploh so vsi moji sinovi, navdušeni igralci tega športa. Če grem na podstrežje, vidim vsakovrstne športne obleke, te, rokavice in baseballske ličke. Ko vse to ogledam, si slim: Fantje, bili ste dobri igralci in upam, da boste tudi branilci svoje domovine.

Nas je obiskala tudi mrs. Sevelt. Prišla je v London P. General Motor korporacije. delajo letala. Ogledala si je govorila z delavci in delavci in jedla z njimi v kafeteriji. drugič je prišla v to državo. Prej je bila v vojaškem taboru v Read Banku, jedla z vojniki in se z njimi pogovarjala. Ogledala si je tudi postelje kasarnah.

Kot izgleda, so čitatelji Prosvete začeli postajati izbirni pri dopisih. Le počakajmo, je že mnogo naših dopisov uhitnilo, ker jih krije črna roba. Dosti jih je, ki so nas že koščili z dopisi, toda so ušli, ali spominjamo se jih še no. Zdj se sprehajajo po njih lovčih, kot bi rekli oku-verujejo v življenjem na svetu.

Kar se tiče dogodkov in jatejskih obiskov, so tudi dopisi na mestu. Č

(Dalje prihodnjije)

ZNANCI

ČRTICE
ANT. ADAMIČ

(Se nadaljuje.)

Ona je gledala pod noge in le zdaj pa zdaj si je popravila kite. Ko je harmonika končala z gromkim, zmagovalnim tra-ta-ta-tam, je odpejal Janez dekleta k šotoru, kjer so prodajali drobnjavo, podobice in sladkarije. Kupil ji je veliko rdeče srce, ki ga je vsa srečna zavila v robec. Nekaj sta se pogovorila, potem sta se razšla: ona je stopila k svoji prijateljici Metki, on jo je pa mahnil k šotoru za pivo. Ondi so se koj, a le bolj za šalo, sporekli, se objeli okoli ramen in zapeli.

Ko si je Janez ugasil žej, je šel po drugo dekle in jo povedel na travo k muzikantu. In še z marsikatero je plesal, toda nobene ni popeljal po plesu k šotoru s podobicami in z rdečimi srčki. Mirko si je dejal: "Čilka je Janezova nevesta in prav je tako."

Stric ga je silil, naj pije. Pivo pa mu je bilo pregrešno. Vseposod je zasledoval Janeza z bistrimi očmi.

Ko se je zmrčilo in so prižgali luči, je šel s stricem domov.

Po večerji je vprašal molččega strica:

"Kdaj pride Janez?"

Stric, ves mrk in vroč v glavo, udari s pestjo po mizi.

"Mu že zbijem muhe iz glave! S tisto kajzaro cajndro misli, a ne bo nič!"

Mati je glasno vzdihnila in šla iz sobe. Stric ga je spremljal v skedenj.

Danes ni mogel zaspati. Skozi lino na nasprotni strani je zanašal veter glasove harmonike. Čul je krike in ukanje izza vasi. Prekladal se je z leve na desno. Dojmi minulega dne so palili njegovo domišljijo. — Ubogi Janez! Nevesto si je zbral in oče se jezi. Zakaj? Mar ni dovolj lepa? Kako ji je že rekel? — Cajndra? Zakaj?

V soparnem vzdušju je vstajal in si popravil ležišče. Silil se je, da bi zaspal, tiščal si je roke na oči. Zaman. Z vaškega zvonika je odbrela deseta, enajsta ura. Že se ga je lotevala dremotica, kar ga zdrami skokovito sive z drevesa na vrhu. Zgane se in upre pogled v lino, — ki se zdajci zatemni. — U-hu-hu —! odmeva po podstrešju. Mirko strahu odreveni, srce mu zastane. Kdo se ne bi zbal? Pravi, da skuplje sova oči. — Pograbi za rob rjuhe in si zakrije obraz. Trepetu strahu, prične moliti. Zadušiti ga hoče. V največji stiski zakriči, si odgrne obraz in sede. — Glej, lina je prazna. Zvezica miglja skozi odprtino in se mu smehlja. Zopet se vleže in si briše potno čelo.

Ko se mu pomiri srce, si očita bojazljivost in strahopetnost. — Že tako velik in še tako boječ! — Pa kje je Janez? Kje hodi? Ali zopet vasuje?

Ob misli na vedno se smejoči njegov obraz zatise oči in se pogreza, tone, pada. — Kar ga zopet zdrami tik za steno za njim dvoje pridruženih glasov. Moški glas spozna takoj. Čigav je ženski?

"K. sebi me ne maraš, pa pojdi ti z menoj", je nagovarjal moški glas.

"Če bi bil sam, že — tako pa ne. Mestjan bi slišal..."

"Mestjan? Pojdi no; ta spi, kot bi ga ubil. — Tak pojdi!"

"Ne grem in ne grem. — Viž, nekdo gre po cesti! Skrijva se..."

Vse je utihnilo. "Janez-Čilka..." je šepetal Mirko. "K sebi na seno jo vabi... Škoda, da sta zbežala..."

Čakal ju je, da se povrmeta a ju ni pričakal. Neizprosna narava je posegla vmes. Izmučena glavica je omahnila z dlani in radovednej je zaspal trdno in globoko.

Ko se je prebudil, se je najprej ozrl na Janezovo ležišče. Prazno je. Približal se je ležišču in ga ogledoval. Rjuha je razvlečena, a poleg nje, na senu ugleda šepet ovenelih rezid in nageljnov. — Kaj pa je to? Pobral je usločen ženski glavnik za v kite.

Ko je stopil iz skednja, je solnce že močno pripekalo. Za hišo je kosil Janez sočno, vrtno otavo. Žvižgal je in ročno podiral red za redom.

Pristopi h koscu in mu pokaže glavnik.

Janez se zdrzne.

"Kje si to dobil?"

"Na senu."

"Lažeš!"

"Na lastna ušesa sem slišal, na lastne oči videl, da je danes vasovala Čilka pri tebi in ne narobe," je drzno lagal.

Janez je vrgl koso v travo. Stopil je tik pred predzreža.

"Ti nisi spal? Ti vračiš ti! Molči, prosim te. Nikar nikomur ne povej."

"Kaj mi daš?"

Janez je prijel dečka za roko in ga vlekel niže do li za hišo. Šepetal mu je na uho:

"Jaz tudi lahko? Kako, povej..." se je čudil Mirko. Sedla sta v travo. Dolgo časa sta se razgovarjala. Ko sta se razšla, se je Janez smejal, študentu so pa gorela lica kot živ ogenj.

Ko je mati prišla po sina, se je čudila njegovi spremembi. Prijela ga je za glavo in iskala njegovih oči. Sin je zatisnil zasenečene oči in se ji iztrgal iz rok.

Težko se je ločil. Z voza se je željno oziral proti vasi. Materi je odgovarjal razdraženo. Izgubila ga je za vedno.

BRATOVA SLIKA

Z razbeljenim čelom je bežal po cesti v lepi poletni zvečer. Da ga ne bi nihče poiskal in da bi popolnoma sam zase in v miru razporedil domje, ki so navalili nanj kot vihar, je krenil s ceste in prekoračil rosen travnik. Pod košatim, grenkim jelševjem ob potoku se je zatopil v bridke misli. Boječ in deviški otrok, četudi že dvaindvajsetletni Vinko je trpel. Prestal je veliko in težko preizkušnjo.

Ali se ni morda pravilno obnašal? Ali je res zagrešil bedastočo? Je zaslužil toliko zasmehovanja? Današnji svet je strašno pokvarjen in nesramen je tudi... Ne, Vinko ni tak; ni in tudi nikdar ne bo! — Obrisl si je solzo v oči.

Niso ga ob rojstvu oblagodarile rojenice z bistrim razumom, zato je trpel tem huje. Vinko je hodil s povešeno glavo. In ko je gredel in iskal jedro pregrehe, se je ozrl v zvezdno nebo. Toda tudi od tam ni bilo razsvetljenja, ne božjega prsta. — Kako pa se je vse dogodilo? Kako že? Ker ni vedel za izvor, ni našel konca...

Bilo pa je tako: Včeraj jo je videl prvič. Rekl so, da je sestra gospodinje in da je ni bilo že pet let doma. Njene razposajene navade ga sprva niso vznemirjale. Z nogami navzkriž in s cigareto v ustih je prijel zdaj tega za rokav, zdaj je povlekl onega za lase. Protestirali so in se smejali; a vsi so se skakali okoli nje. Ona pa je pela in jih zabavala.

"Lepa je in omamljiva kot hijacinta", je sanjari filozof Sila.

"Tako —?" ga je pogledal Vinko.

"Srečen, kogar usliši", je vzdihnil adjunkt Iskra.

"Zakaj?" je hotel vedeti Vinko.

(Dalje prihodnjč.)

Iz tajnosti prirode

Zbirka poljudno-znanstvenih črtic

O BOJU ZA SEVERNI TEČAJ

N. Damjan

(Nadaljevanje.)

V velikem loku se je nato usmerila "Norge" proti rtiču Barrowu na Alaski. Preleteti je morala 2815 km dolgo pot.

Ob 7. uri zjutraj je bila nad tako zvanim "ledenim tečajem", najtežje dostopno točko zemeljske površine.

Sedaj se je morala vzpenjati vedno višje. Pričnala se je najtežavnejša pot v viharju. Na obodu se je nabiralo ivje, ki se je kmalu izpremenilo v ledeno plast. Na propelerjih nabrani led se je drobil in treskal v trup. To so bile ure nepopisne razburjenosti. Moštvo je moralo sproti neprestano živati nastale razpoke in majiti luknje. Na srečo so bile shrambe za plin dobro zavarovane. Ledeni ploskev pod ladjo je vzbujala grozne občutke. Kaj bi bilo, če bi morali pristati in se odpraviti po ledeno nazaj? Polagoma se

je ozračje zboljšalo. "Norge" je bila izven megle.

Sneg tam spodaj je onemogočil orientacijo. Ploča na kompasu je bila dobesedno pokrita z ledom. Se le po hudih naporih se jim je posrečilo dobiti smer.

Amundsen je dal povelje, da so se zopet dvignili v višino. Bal se je, da bi "Norge" ne zadel v kako goro na Alaski. Po natančnem opazovanju pa so

ugotovili, da plovejo nad Berin-govo ožino. Ladja je ponovno zašla v vihar. Sedaj je bila opasnost večja. Kakor prej se je na obodu delal led, a priprave za krpanje so že vse pošle.

Vsi ti razlogi so silili, da bi čim prej pristali. Tam spodaj niso videli nič drugega kot neizmerno vodo in za njo ledene ploskve. Uzrl so sicer koč in Eskime, a vihar je oviral prista-

Voditelji delavskih uni v New Yorku, ki so obljubili, da bodo med člani abrali sklad \$800.000 za ameriški Rdeči križ. Od leve na desno: Vincent Ferris, Frank Columbus, John P. Stevens in Jacob S. Potofsky.

U. S. Treasury Dept. W88 7238

Courtesy Los Angeles Examiner

janje. Vso noč so pošiljali po radiu brzjavke, nobena postaja se ni odzvala. Nastopila je megla in poveljnik je izgubil sleherno smer. V tem trenutku je dospela brzjavka, kakor z onkraj sveta. Omogočila je, da so določili, kod blodiijo. Vetr se je vedno huje zaganjal. Amundsen je videl, da se je treba na vsak način spustiti na zemljo.

Z velikanskimi težavami je ladja pristala v Tellerju na Alaski. Vsi, ki so videli, v kakem stanju je ladja, so vedeli, da je bil poslednji čas. Posadka ni celih 74 ur skoro nič spala. Hranili so se s trdo kuhanimi jajci, mesom in kolači. Kava in čaj sta zamrznila v termo-steklenicah in bi se bila skoro izpremenila v led. Wisting, ki je sedel pri krmilu, je spal vsega skupaj le štiri ure.

Ladjo so takoj razdejali na kose in jo spravili v zaboje, da bi jo v Rimu zopet predelali. Celotna vožnja od Rima do Tellerja je trajala do 200 ur. Domnevajo, da je ekspedicija stala okoli \$50.000.

Na severnem tečaju se niso mogli ustaviti, torej ni še prav za prav last nobene države. Zemlje med severnim tečajem in Alasko ni, pač pa so opazovali posamezne ognjenike.

Amundsen je baje izjavil, da odslej ne pojde več na pot. Bil je na severnem, bil je na južnem tečaju, odkril je nove zračne poti, svoje delo je dovršil.

MED SNEGOM IN LEDOM

Bajka iz pradavnih dni

Sledeča zgodba vodi čitatelja v davno, megleno preteklost, in sicer daleč, daleč nazaj, recimo najmanj okroglih 20.000 let. — Pokrajine so kazale ta čas povsem drugačno lice kakor zdaj. Preden tedaj pripeljem junake na pozorišče, popišem dobo in krajevne razmere, v katerih so živeli. Najprimernejša pot k te-

TRINERJEVO GRENKO VINO V MESECU MARCU

Marca 21. je prvi dan spomladi v letu. Ampak marec je navadno še vedno v krepkih zimskih oblekah, in sicer daleč, daleč nazaj, recimo najmanj okroglih 20.000 let. — Pokrajine so kazale ta čas povsem drugačno lice kakor zdaj. Preden tedaj pripeljem junake na pozorišče, popišem dobo in krajevne razmere, v katerih so živeli. Najprimernejša pot k te-

mu cilju pa je spoznanje drugih današnjih pokrajin, ki so onim vsaj slične.

Veselite se gora te je popeljal do alpskega kralja, do orjaškega Mont Blanca. Pri vsaki stopinji, ki jo napraviš za mišičnatimi vodniki, se ti odpira večje obzorje korak za korakom pa ti tudi veselje vzigrava srce in dušo objema posebna zadovoljnost in samozavest. Ko stopaš po teh neizmernih snežiščih, ob šumečih in kalnih ledniških potokih, ki jih robijo orjaške groblje pustega kamenja, po tem "morju večnega ledu", ki odpira, lokavo zakriva in zapira globoko in daleč zevajoče razpoke, nehoti si staviš vprašanje, kako je neki nastal ta čuden svet visokih gor? Da, strašni so Alpe, ko brijejo po njihovih

vrhovih snežni viharji. Piš je takšen, da ne čuješ lastnih besed, sneg, dasiravno droben kakor prah, ti zaganja veter v obraz vendar s tako silo, kakor bi te zbadal z iglicami. Največ snega zanesajo viharji v zavetrja, v visokogorske kotle, drage in doline, kjer pokrijejo tla z mnogimi metrov debelo odejo. In iz tega snežnega poprha, lahkega kakor moka, drobnega kakor svišč, naj nastaja led? In vendar je tako!

Iz snežišč nastajajo ledniki na isti način, kakor se snežna kepa, ki jo stisneš v roki pod vodo, izpremeni v ledeno kepo. Solnce je v visokogorskem, vedrem svetu mnogo močnejše ko v meglenih dolinah. Ko posije po snežnih viharji na snežišča, na po-beljena gorska pobočja, povsod kopni sneg, posebno za poletnih

mesecev, povsod curkajo potoki ki v globel, od vseh strani jo grmijo z vrhov v kotle snežnih plazovi. Voda pronicava v gorski sneg, polni luknjice, zmrzava v hladnih nočeh ter izpremenja sneg najprej v sren, pozneje v led. Ta led ni tako trd in krhek kakor oni, ki kristaluje v vode in ki ga lomimo na ribnikih in jezerih; zavoljo svojega posebnega postanka postaja vreden in precej prožen. Ker se topira in nagiba gorski kotli, teče, ali recimo bolje, tam se cedi lednik iz njega kakor razgreta smola po posevni ploskvi po obsežnih dolinah se širi, v teskah se stiska, preko skal da.

(Dalje prihodnjč.)

Najzanimivejše dnevne delavske vesti so v dnevniku "Prosveta". Ali jih čitate vsak dan?

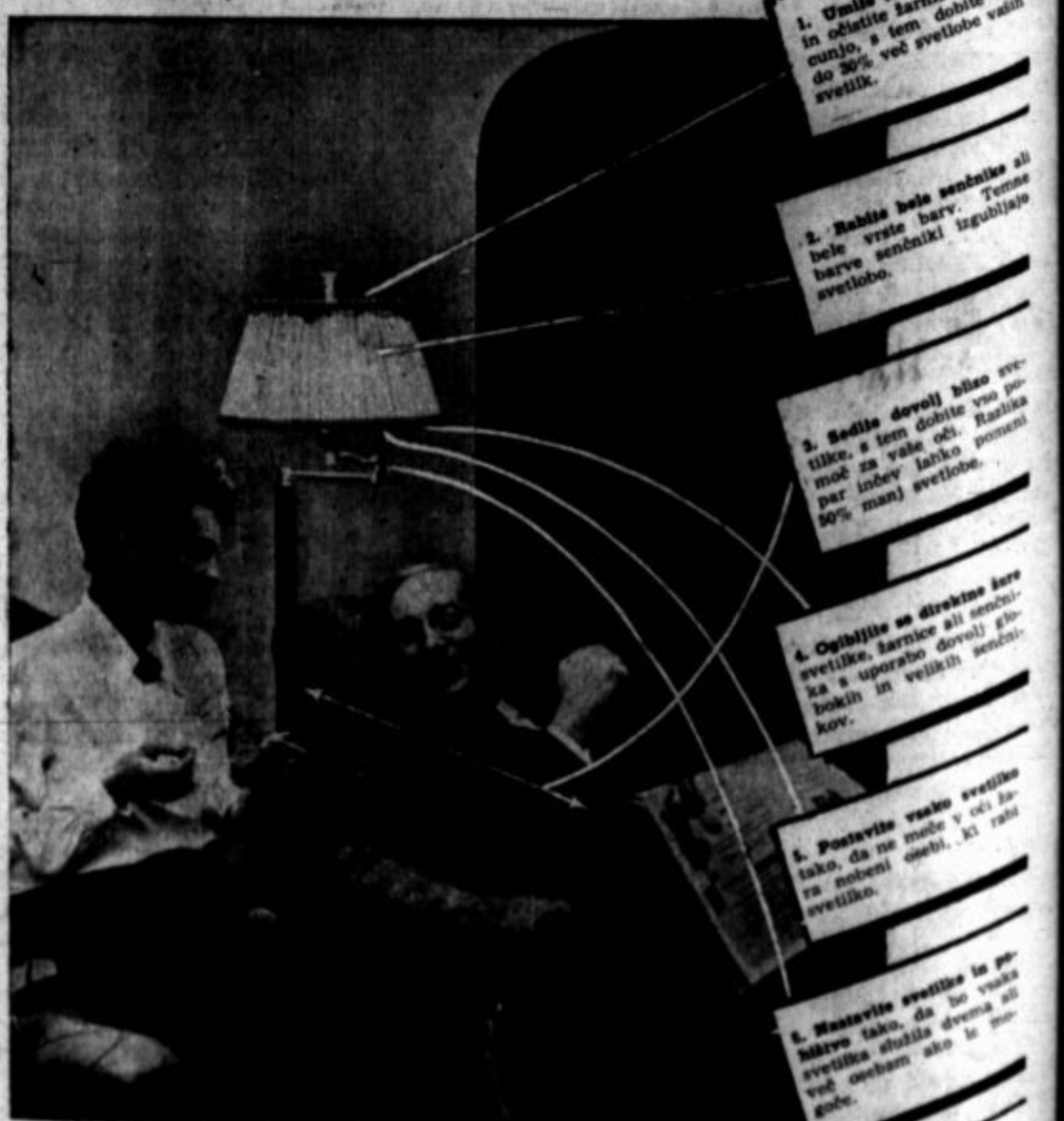

THE NEW ENCYCLOPEDIA OF MACHINE SHOP PRACTICE

GEORGE W. BARNWELL
Institute of Technology v angleščini
Spisal znani profesor na Stevens

Podlaga za mehanično znanje, morete dobiti s knjigo NEW ENCYCLOPEDIA OF MACHINE SHOP PRACTICE (v angleščini). Ta velika knjiga popisuje in v slikah prikazuje temeljna dela mehanike. Razloži natančno, kar mora znati vsak mehanik; pojasnjuje uporabo vseh ga stroja, orodja in meril. Pouči, kako je treba uporabiti načrte (prints) ter vam tudi daje mnogocuršnih tabel, da morete popraviti svoje delo. Ne glede na to, ali ste šele začetnik, vam bo ta knjiga koristna in mnogo potrebna. — Slik in risb. 576 strani, trdo vezana knjiga stane \$AM0 \$1.98. — Pošljite nam plačamo ml. Naročite pri K. GARNI SLOVENIC PUBLISHERS COMPANY, 216 West 18th St. NEW YORK. — Zaloge ni več. Naročite to vašo knjigo še danes.

6 priporočil za vojnočasno razsvetljavo

PUBLIC SERVICE COMPANY
OF NORTHERN ILLINOIS

1. Umetite steklene svetilke v očiščene larnice s vlažno čisto, s tem dobite 25% do 30% več svetlobe vaših svetilk.

2. Rabite bele svetilke ali bele vrste barv. Temne barve svetilke izgubljajo svetlobo.

3. Sedite dovolj blizu svetilke, s tem dobite več svetlobe, s tem dobite 25% do 30% več svetlobe vaših svetilk.

4. Opihljite se steklene larnice svetilke, larnice ali svetilke s uporabo dovolj globokih in velikih svetilk.

5. Postavite vsako svetilko tako, da ne moče v oči, da ne nobeni oči, ki radi svetlobo.

6. Menjajte svetilke in larnice tako, da ne vrsta svetilke stiska dvema svetilkama ali svetilkama.

ZASTOJE "Palmira in reba svetilke in svetilke. Kožnice stiska dvema svetilkama ali svetilkama. Oglejte se še danes za vašo knjigo."